

Flört Şiddetini Önleme Psiko-Eğitim Programının Flört Şiddetine Yönelik Tutumlar Üzerindeki Etkisi

Mehmet Latif CANDEMİR¹, Yağmur ULUSOY DOĞMUŞ²

Öz: Bu araştırmanın amacı, flört şiddetini önleme psiko-eğitim programının üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları üzerindeki etkililiğini sınamaktır. Bu araştırma; ön test-son test deney ve kontrol gruplu yarı deneysel bir çalışmadır. Çalışmaya 13'ü deney ve 13'ü kontrol grubunda olmak üzere toplam 26 üniversite öğrencisi katılmıştır. Deney ve kontrol grubu üyeleri, yaşları 18 ile 25 arasında değişen; flört ilişkisi olan ya da daha önce flört deneyimi geçiren kadın öğrencilerden oluşturulmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Flört Şiddetine Yönelik Tutum Ölçeğinin Erkeğin Flörtte Uyguladığı Fiziksel Şiddete Yönelik Tutum ve Erkeğin Flörtte Uyguladığı Psikolojik Şiddete Yönelik Tutum alt ölçekleri kullanılmıştır. Deney grubuna, haftada bir gün, 60 ile 90 dk. arasında değişen sekiz oturumluk Bilişsel Davranışçı Terapi temelli flört şiddetini önleme psiko-eğitim programı uygulanmıştır. Kontrol grubuna hiçbir işlem yapılmamıştır. Deney ve kontrol grupları arasındaki farkı belirlemek için karışık ölçümler için çift yönlü ANOVA kullanılmıştır. Deney ve kontrol grubu üyelerinin, Erkeğin Flörtte Uyguladığı Fiziksel ve psikolojik Şiddete Yönelik Tutum alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular psiko-eğitim programına katılan kadınların, erkeğin flörtte uyguladığı fiziksel ve psikolojik şiddete yönelik tutumlarını azaltmada etkili olduğunu göstermektedir. Bu nedenle bilişsel davranışçı temelli flört şiddetini önleme psiko-eğitim programının kadınların, Erkeğin Flörtte Uyguladığı fiziksel ve psikolojik Şiddete Yönelik Tutumlarını azaltmada kullanılabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Flört Şiddetini Önleme, Flört Şiddetine Yönelik Tutumlar, Psiko-Eğitim

Impact of the Psycho-Education Program to Prevent Dating Violence on Attitudes towards Dating Violence

Abstract: The purpose of this research is to test the effectiveness of the dating violence prevention psycho-educational program on attitudes toward the flirting intensity. This study is a quasi-experimental study comprised of a preliminary and final test control group with an experimental and control group. Twenty-six university students participated in the study, of which 13 were experiments and 13 were control groups. The experimental and control group members were made up of female students aged 18-25 who had a dating relationship or previous dating experience. The research used the subscales of "The Attitudes Towards Dating Violence Scales," "Attitudes Towards Male Physical Dating Violence Scales" and the "The Attitudes Towards Male Psychological Dating Violence Scale" as data collection tools. The experimental group was given an eight-session psycho-education program for dating violence prevention, ranging from 60-90 minutes weekly, based on Cognitive Behavioral Therapy. There was no action taken to the control group. Two-Way Mixed-Design ANOVA is used to differentiate between experiment and control groups. There was a significant difference between the experiment and control group members' score averages from the Attitude Towards Men's Physical and Psychological Violence in Flirting. Findings suggest that psycho-education is effective for women in reducing male attitudes toward physical and psychological violence in dating. For this reason, it is considered that the psycho-education program on preventing flirtation violence based on cognitive behaviors can be used by women as a means to reduce the attitudes of men towards physical and psychological violence in dating.

Keywords: Preventing Dating Violence, Attitudes Toward Dating Violence, Psychoeducation

Geliş Tarihi: 25.10.2022

Kabul Tarihi: 26.10.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Bu makale 23. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde 'Sözlü Bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Muş Alparslan Üniversitesi, Bulanık Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri, Muş, Türkiye, e-posta: ml.candemir@alparslan.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0417-7658>

² İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik & Psikolojik Danışmanlık, Malatya, Türkiye, e-posta: yagmur.ulusoy@inonu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8906-7396>

Atf için/ To cite:

Candemir, M. L., & Doğmuş, Y. U. (2024). Flört şiddetini önleme psiko-eğitim programının flört şiddetine yönelik tutumlar üzerindeki etkisi. *Yaşadıkça Eğitim*, 38(1), 37-53. <https://doi.org/10.33308/26674874.2024381539>

Günlük hayatta adını sıklıkla duyduğumuz şiddet, çok yönlü etkileri nedeniyle uzun süredir araştırmacıların dikkatini çekmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'ne [WHO] (2002) göre şiddet fiziksel güç ya da çeşitli zorlamalarla bireyin yaralanmasına, ölümüne veya psikolojik olarak yara almasına neden olabilecek her türlü eylemin gerçekleştirilmesi anlamında gelmektedir. Şiddet yaygın olarak fiziksel, psikolojik veya cinsel şiddet olarak kategorize edilmektedir (Krantz & Garcia-Moreno, 2005). Şiddetin kurbanları ise çoğu zaman ya çocuklar ya da kadınlardır (Polat, 2016). Kadınlara uygulanan şiddet eylemleri içerisinde ön plana çıkan şiddet türü ise flört şiddetidir (Krantz & Garcia-Moreno, 2005). Flört şiddeti ise son yıllarda araştırmaya değer konulardan biri haline gelmiştir. (Yanez-Penunuri ve diğerleri, 2019; Perangin ve diğerleri, 2021). Çünkü yapılan araştırmalar flört şiddetinin kadınlar üzerinde özgüven eksikliği, sosyal ortamdan uzaklaşma isteği, depresyon, intihar eğilimi vb. etkileri olduğunu; bu etkilerin uzun süreli devam edebileceğini göstermektedir (Fidan & Yeşil, 2018; Offenhauer & Buchalter, 2011; Özdere & Kürtül, 2018).

Flört şiddeti, evli olan ya da olmayan bireylerin yakın ilişkilerinde maruz kaldıkları acı verici, yaralayıcı, psikolojik veya sözel olarak yapılan davranışların tümüdür (Barnett ve diğerleri, 1997; Center For Disease Control and Prevention [CDC], 2006; CDC, 2008; Gelles & Straus, 1988; Jennings ve diğerleri, 2017). Flört şiddeti fiziksel, psikolojik ve cinsel olmak üzere üç ana grupta ele alınmaktadır (Lewis & Fremouw, 2001; Murray, 2013; Stader, 2011; Saltzman ve diğerleri, 1999). *Fiziksel flört şiddeti*; istemli ya da istemsiz olarak tarafların birbirlerine tokat atmak, tartaklamak, cimciklemek, vb. davranışları içermektedir (Gözütok ve diğerleri, 2007; Henton ve diğerleri, 1983; Karal, 2011). *Psikolojik flört şiddeti*; yakın ilişkilerde anlaşılması en zor ancak en sık görülen flört şiddetidir. Çünkü psikolojik şiddet uygulayan kişi bunu yaptığının farkında olmayabilir veya buna maruz kalan kişi kurban rolünde olduğunu anlamayabilir. Aşağılayıcı sözlerde bulunma, hakaret etme, bir partnerin diğerinde korku uyandırarak üstünlük kurmaya çalışması vb. davranışlar psikolojik flört şiddetine işaret etmektedir (Karal, 2011; Locmic ve diğerleri, 2013). *Cinsel flört şiddeti*; yakın ilişkide partnerlerden birinin diğerinin izni olmadan yakınlaşmaya çalışması, cinsel birlikteliğe zorlaması, öpmeye çalışması vb. tavırları karşısında "hayır" cevabını kabul etmemesidir (Finley, 2011; Murphy & Hoover, 1999; Offenhauer & Buchalter, 2011).

Flört şiddetine sadece kadınların maruz kaldığı söylenemez (Hines & Saudino, 2003; Mihçioğlu & Akın, 2015; Özdere & Kürtül, 2018; Öztürk ve diğerleri, 2018; Polat, 2016; Sugarman & Hotelling, 1989). Ancak flört şiddeti mağduru olan kadınların oranının erkeklerden daha yüksek olduğu; ergenlerin ve genç yetişkin kadınların flört şiddetine daha fazla maruz kaldığı bilinmektedir (McManus ve diğerleri, 2022; Mulawa ve diğerleri, 2016; Rubio-Garay ve diğerleri, 2015; Sánchez-Jiménez ve diğerleri, 2018; Vagi ve diğerleri, 2015). Yapılan araştırmalar her 10 kız ergenden birinin flört şiddetine maruz kaldığını gösterirken (Carlson, 2003; Halpern ve diğerleri, 2001; Howard & Wang, 2003; Stader, 2011); genç yetişkin kadınlar üzerinde yapılan araştırmalarda bu oran üç kata kadar artmaktadır (Straus, 2004). Gençler üzerinde yapılan bir araştırmanın sonucu ise dikkat çekidir. Bu araştırmaya göre, flört şiddetine uğramadığını söyleyen gençlerin %15'nin korkutulduğunu; %27'sinin partneriyle ilişkisinin bir noktasında kapana kısılmış gibi hissettiğini (Cortés ve diğerleri, 2014) belirtmesi flört şiddetine uğradığının farkında olmayan gençlerin de olduğunu ortaya koymaktadır. Yani flört şiddetine maruz kaldığının farkında olmayanlar da eklendiğinde flört şiddetine maruz kalan gençlerin daha fazla sayıda olabileceği söylenebilir. Ancak bu, partner ilişkisi olan her gencin flört şiddetine maruz kaldığı anlamına gelmemektedir. Bu nedenle gençlerin maruz kaldığı flört şiddetinde hangi değişkenlerin rolü olduğu sorusu akla gelmektedir. Bu soruya verilebilecek birden fazla yanıt olduğu açıktır.

Özgüven eksikliği, üstün olma çabası, kendini ispatlama, iletişim kurma eksikliği, sağlıksız bağlanma örüntüleri, aşırı kıskançlık (takıntılı davranışlar), şiddeti normal olarak görme, erken yaşta cinsellik yaşama isteği ve kültürel inançların flört şiddetine maruz kalmaya zemin hazırlamaktadır (Fidan & Yeşil, 2018; Offenhauer & Buchalter, 2011; Özdere & Kürtül, 2018; Öztürk ve diğerleri, 2018; Yumuşak & Şahin, 2014). Bu değişkenler aynı zamanda flört şiddeti ile baş etmede nelerin dikkate alınması gerektiğine rehberlik etmektedir. Flört şiddetiyle baş etmede, şiddetin doğurduğu olumsuz etkileri en aza indirmek ile flört şiddetine yönelik tutum ve inançları yeniden yapılandırmak hedeflenmektedir (Yanez-Peñunuri ve diğerleri, 2018). Flört şiddetiyle başa çıkmak için uygulanan müdahalelerde çoğunlukla bireyin kendini tanıması ve

beklentilerini fark etmesi, sağlıklı-sağlıksız duygusal ilişki örüntüleri ve engelleri, ilişkide bireyselliğin korunması ve haklarının farkında olması, cinsiyet, cinsellik ve sağlıklı büyüme, toplumsal cinsiyet rolleri ve bu rollere yüklenen anlamlara ilişkin farkındalık kazanmasına, flört şiddetini kabul edici tutumların ise değiştirilmesine odaklanıldığı görülmektedir (Krug ve diğerleri, 2002; Rizzo ve diğerleri, 2018).

Flört şiddeti ile baş etmede başvurulmuş müdahale yaklaşımları arasında psiko-eğitim programlarının ön plana çıktığı görülmektedir (Alegria-Flores ve diğerleri, 2017; Ball ve diğerleri, 2009; Ball ve diğerleri, 2012; Kuffel & Katz, 2002; Ntinapogias ve diğerleri, 2011; Rosen & Bizon, 1996; Taylor ve diğerleri, 2013). Psiko-eğitim programlarında ise sıklıkla Bilişsel davranışçı terapinin (BDT) referans alındığı (Crespo & Arieno, 2010; Iverson ve diğerleri, 2011; Trabold ve diğerleri, 2018), birçok problemle baş etmede başarılı olduğu kanıtlanmıştır (Corey ve diğerleri, 2010; Crespo & Arinero, 2010; Ehlers & Clarck, 2000; De los Angeles Crus-Almanza ve diğerleri, 2006; Iverson ve diğerleri, 2011; Yalom & Leszcz, 2005). BDT, kişinin benliğini keşfetmesini, bugün ve gelecek hakkındaki uyumsuz duygu ve düşüncelerin değişmesini (Perangin ve diğerleri, 2021); ortaya çıkan semptomları hafifletmeyi ve onlarla baş etme becerilerini güçlendirmeyi, bilişsel şemaları yeniden yapılandırmayı ve uzun süreli değişimi sağlamayı amaçlamaktadır (Bisson ve diğerleri, 2007; Riojas & Cisneros, 2013; Iverson ve diğerleri, 2011; Rizzo ve diğerleri, 2018; Trabold ve diğerleri, 2018; Villafañe ve diğerleri, 2010).

Bilişsel davranışçı terapi temelli psiko-eğitim programlarının, flört şiddetine maruz kalan ve sonrasında hayatta kalan kadınların depresyon, düşük benlik saygısı, kaygı, umutsuzluk, intihar düşüncesi vb. klinik semptomlarını azaltmada (Bisson ve diğerleri, 2007; Iverson ve diğerleri, 2011; Resick & Schnicker, 1992); yaşadıkları deneyimlere bağlı gelişen olumsuz temel inançlarını ve hatalı düşünce kalıplarını değiştirmede (Trabold ve diğerleri, 2018); özsaygı düzeylerini artırmada ve olumsuz inançlarının azaltmada (Perangin-Angin ve diğerleri, 2019); şimdiki zamana odaklanmada ve gelecekte flört ilişkisinde yeniden şiddete maruz kalma durumunu azaltmada (Johnson ve diğerleri, 2011) etkili olduğu görülmektedir. Bu bulgular flört şiddetine daha fazla maruz kalan kadınların şiddete uğramadan ya da uğradıktan sonra baş etme becerilerini artırmaya yönelik müdahalelere ihtiyaç duyduklarını ve bu ihtiyacı karşılamada Bilişsel davranışçı terapi temelli psiko-programların etkili olabileceğini göstermektedir. Bu programların flört şiddetine yönelik geliştirilen hatalı düşünceleri fark etme, onları değiştirme ve flört şiddetiyle baş etme yollarını kazandırmayı sağladığı gibi kadınların benlik saygısını güçlendirmeyi, gelecekte yaşayabileceği olası şiddet durumlarına karşı temkinli davranmayı kolaylaştırdığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında flört şiddeti ile baş etmek için geliştirilecek psiko-eğitim programlarının aynı zamanda önleyici bir role de sahip olacağı söylenebilir. Yapılan çalışmalar flört şiddeti ile baş etmede erken müdahalenin önemli olduğunu ortaya koymaktadır (Sánchez-Jiménez ve diğerleri, 2018; Wolfe ve diğerleri, 2009). Bu nedenle henüz evli olmayan ve flört eden genç kadınların flört şiddeti ile baş etmeleri için geliştirilen psiko-eğitim programlarına katılmalarının ve bu programların etkisini test etmenin önemli olduğu düşünülmektedir. Flört şiddetini önlemede tutumlara yönelik müdahalelerin işlevsel olduğunun altı çizilmektedir (Antle ve diğerleri, 2011; Foshee ve diğerleri, 2005; Josephson & Proulx, 2008). Bu çalışmada BDT temelli psiko-eğitim programının flört şiddetine yönelik tutumları üzerindeki etkisini incelemek amaçlanmıştır. Flört şiddetine yönelik tutumların değişmesi, bireyin gelecek yaşantısında karşılaşılabileceği durumlara hazırlıklı olmasının yanı sıra başa çıkabilme becerisi, kendi haklarını koruma, kimliğini fark etme vb. yönlerden önemli bir rol oynamaktadır (Colorado Law, 2016; Rizzo ve diğerleri, 2018).

Yurtiçi alan yazın incelendiğinde özellikle betimsel çalışmalara ağırlık verildiği (Avşar Baldan & Alkış, 2017; Çakır Koçak & Öztürk Can, 2019; Fidan & Yeşil, 2018; Set, 2020; Şimşek & Kavas, 2018) görülmektedir. Bununla birlikte flört şiddeti ile baş etmede müdahale olarak psiko-eğitim programlarından (Saraç, 2022; Üstünel, 2020; Akan & Kıran, 2017) yararlanıldığı gibi interaktif online eğitim uygulamasının (Göz & Dokuzcan, 2022) yapıldığı görülmektedir. Ancak bu çalışmalardan sadece birinin (Üstünel, 2020) hedef grubunda kadınlar yer almaktadır. Diğer çalışmalarda ise müdahalenin uygulandığı hedef grubu kadın ve erkeklerin birarada olduğu karma bir grup (Saraç, 2022) ya da şiddet uygulayan erkeklerden (Akan & Kıran, 2017) oluşan bir gruptur. Dahası bu çalışmalarda uygulan müdahale programlarının BDT temelli olmadığı görülmektedir. Bu nedenle mevcut çalışma sadece kadınlara yönelik olarak geliştirilen, BDT'yi temel alan ilk

psiko-eğitim programı olduğundan, bu çalışmadan elde edilecek sonuçların alan yazındaki boşluğun doldurulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma kapsamında aşağıdaki soruların cevabı aranmıştır:

1. Bilişsel davranışçı terapi odaklı flört şiddeti önleme psiko-eğitim programına katılan deney grubundaki öğrencilerin ön test-son test puanları arasında, son test puanları lehine anlamlı farklılık var mıdır?
2. Bilişsel davranışçı terapi odaklı flört şiddeti önleme eğitim programına katılan deney grubundaki öğrenciler ile kontrol grubu öğrencilerinin ön test-son test puanları arasında, deney grubu lehine anlamlı farklılık var mıdır?

Yöntem

Bu çalışmada, araştırmacılar tarafından geliştirilen flört şiddetini önleme psiko-eğitim programının genç kadınların flört şiddetine ilişkin tutumları üzerindeki etkisini araştırmak için deney ve kontrol gruplu öntest ve sontest ölçümlü yarı deneysel desen kullanılmıştır. Field ve Hole (2019) değişkenler arasında nedensel ilişkileri ortaya çıkarmak isteniyorsa deneysel desenlerin oluşturulması gerektiğini ifade etmektedir. Araştırmanın deseni Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın deseni

Ölçümler			
Gruplar	Ön-Test		Son-Test
Deney Grubu	EFŞTÖ	Flört şiddetini önleme Psiko-eğitim programı	EFŞTÖ
	EPŞTÖ		EPŞTÖ
Kontrol Grubu	EFŞTÖ	X	EFŞTÖ
	EPŞTÖ		EPŞTÖ

EFŞTÖ: Erkeğin Flörtte Uyguladığı Fiziksel Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği; EPŞTÖ: Erkeğin Flörtte Uyguladığı Psikolojik Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği

Deneysel çalışmalarda, çalışmanın güvenilirliğini etkileyen önemli faktörlerden biri iç geçerliliğidir. İç geçerlilik, bağımlı değişkenin bağımsız değişkene bağlı olarak değişip değişmediğini belirlemeye çalışan geçerlilik türüdür (Büyüköztürk, 2012). Bu araştırmanın bağımsız değişkeni deney grubu öğrencilerine uygulanan flört şiddetini önleme psiko-eğitim programı, bağımlı değişkeni ise flört şiddetine yönelik tutumlardır. İç geçerliliği etkileyen faktörler kontrol grubunun olup olması, katılımcı sayısı, katılımcıların seçimi, yer, yetkinlik ve ön test etkisi olarak belirtilebilir (Christensen ve diğerleri, 2014; Robson, 2015). Bu hususlar göz önünde bulundurularak; araştırmada kontrol grubu oluşturulmuş, deney ve kontrol grubunun ön test ölçümleri alınmış ve karşılaştırılmış, katılımcıların seçkisiz bir şekilde gruplara atanması sağlanmış, üye sayıları yaş ve gelişim düzeyleri dikkate alınarak yüksek tutulmuş ve grup oturumları süpervize edilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu çalışmaya üniversitede okuyan ve flört ilişkisi olan ya da daha önce flört ilişkisini deneyimleyen kadın üniversite öğrencileri katılmıştır. Yaşları 18-24 arasında değişen 115 kadın üniversite öğrencisine Flört Şiddetine Yönelik Tutum Ölçeklerinden, “Erkeğin Flörtte Uyguladığı Fiziksel Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği” ve “Erkeğin Flörtte Uyguladığı Psikolojik Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Flört şiddetini önleme psiko-eğitim grubunun oluşturulacağının duyurusu yapılmış, çalışmaya katılmaya gönüllü olanların iletişim bilgileri alınmıştır. Çalışma grubu oluşturulurken amaçlı örneklem yöntemlerinden kriter örneklem yönetimine başvurulmuştur (Büyüköztürk, 2012). Bu kapsamında oluşturulacak deney ve kontrol grubu üyelerini belirlemek için herhangi bir psikolojik yardım sürecinde olmamak, psikiyatrik bir tanı almamış olmak, flört ediyor olmak ya da daha önce flört deneyimi geçirmiş olmak dahil edilme kriterleri olarak belirlenmiştir.

Uygulan ölçeklerin ortalamaları ve standart sapma değerleri hesaplanmış, Erkeğin Flörtte Uyguladığı Fiziksel Şiddete Yönelik Tutum Ölçeğinden ($\bar{X}=29.74$, $s=7.68$) ve Erkeğin Flörtte Uyguladığı Psikolojik Şiddete Yönelik Tutum Ölçeğinden ($\bar{X}=30.18$, $s=5.73$) bir standart sapma üstünde değer alan 61 kadın öğrenci tespit

edilmiştir. Çalışma grubu seçkisiz atama yoluyla 13'ü deney, 13'ü kontrol grubunda olmak üzere 26 kadın öğrenciden oluşmaktadır. Deney ve kontrol grubunun yaş ortalaması 22'dir.

Veri Toplama Araçları

Flört Şiddetine Yönelik Tutum Ölçekleri (The Attitudes towards Dating Violence Scales)" Price, Byers ve Flört Şiddeti Araştırma Ekibi tarafından (1999) kadın ve erkeklerin flörtte uğradıkları fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddeti belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Yumuşak ve Şahin (2014) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan 5'li Likert tipi ölçekte maddeler 1'den (kesinlikle katılmıyorum) 5'e kadar (kesinlikle katılıyorum şeklinde düzenlenmiş ve artan puanlar kişinin flört şiddetini kabul düzeyini ifade etmektedir. Ölçekler, "Erkeğin Flörtte Uyguladığı Fiziksel Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği", "Erkeğin Flörtte Uyguladığı Psikolojik Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği" ile "Kadının Flörtte Uyguladığı Flört Şiddetine Yönelik Tutum Ölçeği", "Kadının Flörtte Uyguladığı Psikolojik Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği" olarak 4 alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçeklerin iç tutarlılık katsayısı sırasıyla Erkeğin Flörtte Uyguladığı Fiziksel Flört Şiddetine Yönelik Tutum Ölçeği .87, Erkeğin Flörtte Uyguladığı Psikolojik Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği .81, Kadının Flörtte Uyguladığı Fiziksel Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği .82, Kadının Flörtte Uyguladığı Psikolojik Şiddete Yönelik Flört Şiddetine Yönelik Tutum Ölçeği değerinin .75 olduğu bulunmuştur. Mevcut araştırmada kullanılan alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Erkeğin Flörtte Uyguladığı Fiziksel Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği için .84; Erkeğin Flörtte Uyguladığı Psikolojik Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği için .75 olduğu bulunmuştur.

İşlem

Araştırmacılar tarafından geliştirilen Flört şiddetini önleme psiko-eğitim programının uygulanması için Muş Alparslan Üniversitesi Etik Kurulu 02/09/2022 tarihli 61326 numaralı onayı alındıktan sonra üniversitede okuyan kadın öğrencilere psiko-eğitim hakkında bilgi verilmiştir. Deney ve kontrol grubundaki üyelerin birbirleriyle daha önce tanışıklıkları olma ihtimalini azaltmak için farklı bölümlerde ve sınıf düzeylerinde okuyan öğrencilere ulaşılmıştır. Seçkisiz atama yoluyla 26 kadın öğrenci 13'ü deney, 13'ü kontrol grubuna atanmıştır. Deney ve kontrol grubunun ön test ölçümleri alınmış ve elde edilen veriler üzerinde yapılan istatistiksel işlemler sonrasında grupların birbirine benzer olup olmadığına bakılmıştır. Deney grubundaki üyelerin tamamı ile deneysel işlem öncesinde ön görüşme yapılmış; uygulamanın nerede yapılacağı, ne kadar süreceği, nasıl bir grup oluşturulacağı hakkında detaylı bilgiler sunulmuştur. Deney grubundaki tüm üyeler Bilgilendirilmiş Onam Formunu imzaladıktan sonra, flört şiddetini önleme psiko-eğitim programı uygulanmıştır. Psiko-eğitim programının oturumları hafta bir kez, 45 ile 60 dakika arasında değişen, altı oturum yüz yüze; iki oturum online olmak üzere sekiz oturum olarak gerçekleşmiştir. Deney grubunda yer alan bir üye, oturumlara düzenli katılmasına engelleyecek bir durumu olması gerekçesiyle 3.oturumda gruptan ayrılmıştır. Kapalı bir grup olması nedeniyle deney grubuna yeni üye alınmadığından, oturumlar 12 üye ile sonlandırılmıştır. Deney grubu ile yürütülen psiko-eğitim grup oturumları 3 Nisan ile 29 Mayıs 2022 tarihleri arasında tamamlanmış, kontrol grubuna ise hiçbir işlem uygulanmamıştır. Deneysel işlem bittikten bir hafta sonra deney ve kontrol grubunun son test ölçümleri alınmıştır.

Psiko-Eğitim Programı

Psiko-eğitim programı hazırlanmadan önce mevcut literatür gözden geçirilmiş, bu konuda yapılan psiko-eğitim programları incelenmiştir. Alan yazında flört şiddeti ile baş etmek için geliştirilen psiko-eğitim programlarında şema terapi (Young ve diğerleri, 2003), bilişsel davranışçı terapi (Perangin-Angin ve diğerleri, 2021) ve grup terapisi (Schwartz ve diğerleri, 2004) modellerinden yararlanıldığı belirlenmiştir. Bu modellerden Bilişsel Davranışçı Terapi modeli referans alınarak hazırlanan programlarda; etkili çatışma çözme, sosyal ve ilişkisel becerilerin geliştirilmesi, öfke kontrolü, duygu düzenleme temalarının dikkate alındığı görülmüştür (Meyer & Stein, 2004; O'Leary ve diğerleri, 2006; Perangin-Angin ve diğerleri, 2021). Bireyin kendisini ve beklentilerini fark etmesi, sağlıklı-sağlıksız duygusal ilişki örüntüleri konusunda farkındalık kazanması, birey olma bilinci temelinde ilişkide bireyselliğini koruması ve haklarının farkında olması, toplumsal cinsiyet rolleri ve bu rolleri yüklenen anlam konusunda farkındalık kazanması, flört şiddeti ve türleri hakkında bilgi sahibi olması ve flört şiddetine yönelik kabul edici tutumların değişmesi flört

şiddetiyle baş etmenin temel amaçları olarak özetlenmektedir (Miller ve diğerleri, 2015). Bu kapsamda partnerlik rolü ve ilişkideki etkileri, flört ilişkisine dair inançların sorgulanması, flört ilişkisinde partnerlerin sınırları/hakları, flört şiddetine dair doğru/yanlış bilinenler, çatışmaların çözülebileceği, hayır diyebilme olmak üzere altı temanın flört şiddetini önleme psiko-eğitim programında yer almasına karar verilmiştir. Bu psiko-eğitim programında Bilişsel davranışçı terapinin kuramsal varsayımlarından ve duygu tanıma, bilişleri saptama, Sokratik sorgulama, bilişsel ev ödevleri tekniklerinden (Beck, 2011; Dobson & Dobson, 2018) yararlanılmış olmakla birlikte ısınma oyunlarından, rol yapma tekniklerinden de yararlanılmıştır. Aşağıda Tablo 2’de psiko-eğitim programının oturum içeriklerine yer verilmiştir.

Tablo 2. Flört şiddeti önleme psiko-eğitim programı

Oturum	Tema	Amaçlar
1. Oturum	Tanışma	Grup üyelerinin birbirleri ve liderle tanışması Grup kurallarının belirlenmesi Grubun amaçlarının paylaşılması
2. Oturum	Nasıl bir partnerim?	Partner olarak rollerini keşfetme Partner olarak rolünün ilişkideki etkilerini sorgulama
3. Oturum	Flört ilişkisine dair inançların neler?	Kendisiyle ve partneriyle ilgili inançları fark etme Flört ilişkisine dair mantık dışı inançları fark etme Flört ilişkisine dair alternatif inançlar belirleme
4. Oturum	Flört ilişkisinde ne tür haklarım ve sınırlarım var?	Flört ilişkisinde hangi haklara ve sınırlara sahip olduğunu fark etme Flört ilişkisinde sahip olduğu haklarının ve sınırlarının ilişkideki yansımalarını fark etme Flört ilişkisinde partnerlerin işlevsel olan ve olmayan hakları ve sınırlarını belirleme
5. Oturum	Flört şiddetini kabul edilebilir kılan inançları değiştirebilir miyim?	Flört şiddetine ilişkin inançların cinsiyet rolleriyle bağlantısını fark etme Flört şiddetini kabul edilir kılan inançları sorgulama Flört şiddetini önleyebilecek alternatif inançları fark etme
6. Oturum	Çatışmalar çözülebilir mi?	Flört ilişkisindeki çatışmaları fark etme Çatışma- çözme arasında ayrım yapabilmek Yapıcı çatışma çözme yollarını deneyebilme
7. Oturum	Hayır diyebilir miyim?	Flört şiddetinin sinyallerini fark etme Flört şiddetine hayır demeye dair hatalı inançları fark etme ve alternatif inançlar belirleme Flört şiddetine maruz kalmadan önce hayır demeyi deneyebilme
8. Oturum	Sonlandırma	Sonlandırmaya dair duyguların paylaşılması Oturumların değerlendirilmesi Gruptaki kazanımların gerçek hayata nasıl aktarılacağını ifade etme Liderle ve üyelerle Vedalaşma

Verilerin Analizi

Bu araştırmada flört şiddetini önleme psiko-eğitim programına katılan deney grubu üyeleri ile herhangi bir işlem uygulanmayan kontrol grup üyelerinin Erkeğin Flörtte Uyguladığı Fiziksel Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (EFŞTÖ) ile Erkeğin Flörtte Uyguladığı Psikolojik Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (EPŞTÖ) den aldığı puanlar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla iki yönlü karışık ölçümler için ANOVA testi uygulanmıştır. Analizlere başlamadan önce parametrik test varsayımlarından normal dağılımın ve varyansların homojenliğinin sağlanıp sağlanmadığı (Field & Hole, 2019) kontrol edilmiştir. Araştırma verileri SPSS 15.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular

Bu araştırmada normal dağılım Shapiro-Wilks testi; varyansların homojenliği Levene testi ile incelenmiştir. Sürekli bir değişkenden elde edilen puanlar 50’den küçük ise Shapiro-Wilks testi dikkate alınmaktadır (Tabachnick & Fidell, 2013). Tablo 3’te normallik testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 3. EFŞTÖ ve EPŞTÖ öntest-son test puan ortalamalarına ilişkin normallik testi sonuçları

	Ölçümler	Kolmogorv-Smirnov			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	Sd	p	İstatistik	Sd	p
EFŞTÖ	Öntest	.174	12	2.00	.926	12	.338
	Sontest	.189	13	2.00	.932	13	.356
EPŞTÖ	Öntest	.159	12	2.00	.946	12	.425
	Sontest	.168	13	2.00	.946	13	.359

**p<.001, *p<.05

Tablo 3'te görüldüğü gibi, Shapiro-Wilk testi sonuçlarına göre EFŞTÖ ön test ($p=.338$) ve son test ($p=.356$) ölçüm değerlerinin; EPŞTÖ ön test ($p=.425$) ve son test ($p=.359$) ölçüm değerlerinin anlamlı olmaması (Field & Hole, 2019), deney ve kontrol grubunun ön test ve son test ölçümlerinden elde verilerin normal dağılım sergilediğini ortaya koymaktadır. Varyans homojenliği varsayımının karşılanıp karşılanmadığına Levene testi ile karar verilmektedir (Field & Hole, 2019). Tablo 4'te Levene testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4. EFŞTÖ ve EPŞTÖ öntest-son test puan ortalamalarına ilişkin levene testi sonuçları

Ölçek	Ölçüm	N	Sd1	Sd2	F	p
EFŞTÖ	Ön test	25	1	23	.018	.895
	Son test	25	1	23	.181	.674
EPŞTÖ	Ön test	25	1	23	.272	.226
	Son test	25	1	23	.007	.934

*Deney ve kontrol gruplarının toplam sayısı

Tablo 4'te görüldüğü gibi EFŞTÖ ön test [$F(1,23)=.018$ ve $p=.895$] ve son test [$F(1,23)=.181$ ve $p=.674$]; EPŞTÖ ön test [$F(1,23)=.272$ ve $p=.226$] ve son test [$F(1,23)=.007$ ve $p=.934$] ölçümlerine göre hesaplanan değerlerin anlamlı olmaması (Field ve Hole, 2019), varyansların homojen olduğunu göstermektedir. Parametrik test varsayımları karşılandığı için deney ve kontrol gruplarının EFŞTÖ ve EPŞTÖ ön test puan ortalamaları arasında farklılık olup olmadığına t testi ile bakılmıştır. Tablo 5'te t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 5. Deney-kontrol grubunun EFŞTÖ ve EPŞTÖ ön test puan ortalamalarına ilişkin bağımsız t-testi sonuçları

			N	\bar{x}	S	Sd	T	p
EFŞTÖ	Öntest	Deney grubu	13	29.08	8.67	23	.070	0.95
		Kontrol grubu	13	28.84	8.34			
EPŞTÖ	Öntest	Deney grubu	13	40.25	4.73	23	.373	.713
		Kontrol grubu	13	41.00	5.27			

**p<.01, *p<.05

Tablo 5'te deney grubu ve kontrol grubu üyelerinin EFŞTÖ ön test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür [$t_{(23)} = .70$, $p>.05$]. EPŞTÖ ön test puan ortalamaları arasında da anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür [$t_{(23)} = .37$, $p>.05$]. Bu bulgular deneysel işlem öncesinde deney ve kontrol grubunun her iki ölçekten aldığı puanlar açısından benzer olduğunu göstermektedir. Deney ve kontrol grubunun EFŞTÖ ve EPŞTÖ alt ölçeklerinden aldıkları ön-test ve son-test puan ortalamaları ve standart sapma değerlerine Tablo 6'da yer verilmiştir.

Tablo 6. Deney ve kontrol Gruplarının EFŞTÖ Ve EPŞTÖ ön-test ve son-test puan ortalamaları ve standart sapma değerleri

Ölçekler	Gruplar	N	Ön-test		N	Son-test	
			\bar{x}	SS		\bar{x}	SS
EFŞTÖ	Deney	13	29.08	8.67	13	16.91	8.58
	Kontrol	13	28.84	8.34	13	36.76	7.81
EPŞTÖ	Deney	13	40.25	4.73	12	26.25	5.86
	Kontrol	13	41.00	5.27	13	41.15	9.43

Tablo 6'da görüldüğü gibi, deney grubunun EFŞTÖ son test puan ortalamalarının ($\bar{x}=16.91$), ön test puan ortalamalarından ($\bar{x}=29.08$); EPŞTÖ son test puan ortalamalarının ($\bar{x}=26.25$), ön test puan

ortalamalarından ($\bar{x}=40.25$) daha düşük olduğu görülmüştür. Kontrol grubunun EFŞTÖ son test puan ortalamalarının ($\bar{x}=36.76$), ön test puan ortalamalarından ($\bar{x}=28.84$); daha yüksek olduğu, EPŞTÖ son test puan ortalamalarının ($\bar{x}=41.15$) ön test puan ortalamalarına ($\bar{x}=41.20$) çok yakın olduğu görülmüştür. Tablo 7 ve 8’de deney ve kontrol grubunun EFŞTÖ ve EPŞTÖ ön test ve son test ölçümleri üzerinde yapılan karışık ölçümler için ANOVA sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 7. EFŞTÖ öntest-sontest puan ortalamalarına ilişkin ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	η^2
Grup (Deney/Kontrol)	1259.225	1	1259.225	69.739	.000*	0.61
Hata	415.295	23	18.56			
Deneklerarası Ölçüm (Öntest-Sontest)	1674.52	24	16.645			
Grup*Ölçüm	56.185	1	56.185	3.112	.000*	
Hata	1259.225	1	1259.225	69.739	.000*	
Denekleriçi	415.295	23	18.056			
Toplam	11870.716	49				

Tablo 7’de görüldüğü gibi deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$F_{(1, 23)} = 69.73$; $p < .05$; $\eta^2 = 0.61$]. Yani grubun EFŞTÖ’den alınan puan ortalamaları üzerindeki temel etkisi anlamlıdır. Üyelerin hangi grupta olduğuna bakılmaksızın EFŞTÖ’den alınan ön test ve son puan ortalamaları arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$F_{(1, 23)} = 69.73$; $p < .05$; $\eta^2 = 0.61$]. Yani ölçümün, EFŞTÖ ön test ve son test puan ortalamaları arasındaki farka ilişkin temel etkisi anlamlıdır. Grup ve ölçümün, deney ve kontrol grubunun EFŞTÖ’den alınan ön test ve son test puanları arasındaki farka ilişkin ortak etkisi de anlamlı bulunmuştur [$F_{(1, 23)} = 69.73$ $p < .05$; $\eta^2 = 0.61$]. Yani deney ve kontrol gruplarındaki üyelerin erkeğin flörtte uyguladığı fiziksel şiddete yönelik tutumlarının deneysel işlemin öncesinden sonrasına farklılık gösterdiği ve uygulanan psiko- eğitim programının deney grubundaki üyelerin erkeğin flörtte uyguladığı fiziksel şiddete yönelik tutumlarını azaltmada etkili olduğu anlaşılmaktadır. Hesaplanan etki büyüklüğü, deneysel işlemin erkeğin flörtte uyguladığı fiziksel şiddete yönelik tutumlar üzerindeki etkisinin dikkate değer olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 8. EPŞTÖ öntest-sontest puan ortalamalarına ilişkin ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	η^2
Grup (Deney/Kontrol)	625.04	1	598.154	35.93	.000*	0.64
Hata	382.846	23	625.034			
Deneklerarası Ölçüm (Öntest-Sontest)	11845.45	24	16.645			
Grup*Ölçüm	598.154	1	598.154	35.93	.000*	
Hata	625.034	1	625.034	37.55	.000*	
Denekleriçi	382.846	23	16.645			
	1606.034					
Toplam	13452.484	49				

Tablo 8’de görüldüğü gibi deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$F_{(1, 23)} = 35.93$; $p < .05$; $\eta^2 = 0.64$]. Yani grubun EPŞTÖ’den alınan puan ortalamaları üzerindeki temel etkisi anlamlıdır. Üyelerin hangi grupta olduğuna bakılmaksızın EPŞTÖ’den alınan ön test ve son puan ortalamaları arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$F_{(1, 23)} = 35.93$; $p < .05$; $\eta^2 = 0.64$]. Yani ölçümün, EPŞTÖ ön test ve son test puan ortalamaları arasındaki farka ilişkin temel etkisi anlamlıdır. Grup ve ölçümün, deney ve kontrol grubunun EPŞTÖ’den alınan ön test ve son puanları arasındaki farka ilişkin ortak etkisi de anlamlı bulunmuştur [$F_{(1, 23)} = 35.93$ $p < .05$; $\eta^2 = 0.64$]. Yani deney ve kontrol gruplarındaki üyelerin erkeğin flörtte uyguladığı psikolojik şiddete yönelik tutumlarının deneysel işlemin öncesinden sonrasına farklılık gösterdiği ve uygulanan psiko-eğitim programının deney grubundaki üyelerin Erkeğin flörte uyguladığı psikolojik şiddete yönelik tutumlarını azaltmada etkili olduğu anlaşılmaktadır. Hesaplanan etki büyüklüğü, deneysel işlemin

erkeğin flörtte uyguladığı psikolojik şiddete yönelik tutumlar üzerindeki etkisinin dikkate değer olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmanın amacı; araştırmacılar tarafından geliştirilen flört şiddeti ile baş etme BDT temelli psiko-eğitim programının kadın üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları üzerindeki etkisini incelemektir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, deney grubuna uygulanan psikoeğitim programının kadınların erkeğin uyguladığı flört şiddetine yönelik fiziksel ve psikolojik şiddete yönelik kabul edici tutumlarını azaltmada etkili olduğunu göstermektedir. Bu bulguyu destekleyen çalışmaların literatürde de mevcut olduğu görülmektedir. Bilişsel Davranışçı terapi temelli flört şiddeti ile baş etmek için geliştirilen psiko-eğitim programlarının cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değiştirme (Foshee ve diğerleri, 2005; Schwartz ve diğerleri, 2004), flört şiddetini fark etme ve çözüm yolu geliştirme (Kuffel & Katz, 2002), şiddeti kabullenici ve meşrulaştırıcı tutumları azaltmada (Foshee ve diğerleri, 2005; Kuffel & Katz, 2002), bilgi, iletişim ve sosyal becerileri düzeyini artırmada (Ball ve diğerleri, 2012; Schwartz ve diğerleri, 2004) etkili olduğunu göstermektedir.

Alan yazın incelendiğinde flört şiddetini önlemeye yönelik geliştirilen psiko-eğitim programlarının sıklıkla ergenlere yönelik olduğu (Adler-Baeder ve diğerleri, 2007; Antle ve diğerleri, 2011; Avery-Leaf ve diğerleri, 1997; Ball ve diğerleri, 2009; Ball ve diğerleri, 2012; Jaycox ve diğerleri, 2006; Kerpelman, 2010; Pearson, 2009, genç yetişkinlere yönelik geliştirilen psiko-eğitim programlarının ise sınırlı olduğu görülmektedir (Alegria-Flores ve diğerleri, 2017; Kuffel & Katz, 2002; Pearson, 2009; Rosen & Bezond, 1996; Schwatz ve diğerleri, 2004). Genelde genç yetişkinlerle yapılan çalışmaların ilişkisel olduğu da göze çarpmaktadır (Coker ve diğerleri, 2017; Ntinapogias ve diğerleri, 2011; Toplu-Demirtaş ve diğerleri, 2017. Görüldüğü üzere literatürde birçok çalışmanın flört ilişkilerinin başladığı ergenlik döneminde yoğunlaştığı (WHO, 2010) ve bu dönemde henüz yeni ilişkileri deneyimleyen ergenlerin flört şiddetini fark etme, flört şiddeti çeşitlerini anlama, cinsiyet rollerini fark etme konuları üzerinde dursa da ülkemizde flört şiddetine yönelik müdahale programlarının son yıllarda hız kazandığı görülmektedir (Saraç, 2022; Üstünel, 2020; Akan & Kıran, 2018). Ancak bu çalışma Türkiye’de yaşayan üniversite öğrencisi kadınlara yönelik geliştirilen, Bilişsel davranışçı terapi temelli psiko-eğitim programının flört şiddetine yönelik tutumları üzerinde etkisini test eden ilk çalışma olma niteliğindedir. Mevcut bulgu ise flört şiddeti ile baş etmek için Bilişsel Davranışçı terapi modeli referans alınarak geliştirilen psiko-eğitim programının tutumları değiştirmede de etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bilişsel davranışçı terapi modeli (BDT), bireyin bugüne ve geleceğe yönelik uyumsuz duygu ve düşüncelerini anlamlandırmayı ve değiştirmeyi (Bisson ve diğerleri, 2007; Iverson ve diğerleri, 2011, Perangin-Angin ve diğerleri, 2021), bilişsel şemaları yeniden yapılandırmayı ve uzun süreli değişim (Rizzo ve diğerleri, 2018; Villafañe ve diğerleri, 2010) sağlamayı hedeflediği için tutumların değişmesinde etkili olması beklenebilir.

Flört şiddetine yönelik tutumlardaki değişikliklerin, bireyi gelecekte karşılaşılabileceği şiddete nasıl tepki vereceği ve becerilerini nasıl artırabileceği, haklarını nasıl koruyabileceğine yardımcı olacağı düşünülmektedir (Rizzo ve diğerleri, 2018). Flört şiddeti önleme programlarında kişinin flört şiddeti konusunda farkındalık kazandırılması kadar flört şiddetine yönelik kabul edici tutumlarının değiştirilmesinin gerektiği de belirtilmektedir (O’Leary ve diğerleri, 2006). Ayrıca flört şiddetini önlemede müdahale edilmesi gereken en önemli değişkenlerden birinin flört şiddetine yönelik tutumlar olduğunun altı çizilmektedir (Antle ve diğerleri, 2011; Foshee ve diğerleri, 2005; Josephson & Proulx, 2008). Mevcut çalışma kapsamında hazırlanan psiko-eğitim programında partnerlik rolünün etkileri, flört ilişkisine dair inançların sorgulanması, flört ilişkisinde partnerlerin sınırları/hakları, flört şiddetine dair doğru/yanlış bilinenler, çatışmaların çözülebileceği ve hayır diyebilme temalarının oluşturulmasının flört şiddetine yönelik tutumların değişmesine katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Bilişsel davranışçı terapinin bilişleri saptama, Sokratik sorgulama, bilişsel ev ödevleri tekniklerinin ve ısınma oyunları ile rol yapma tekniklerinden yararlanılmasının psiko-eğitim programının hedeflerine ulaşmasında önemli rol oynadığı düşünülmektedir.

Özetle bu çalışma, flört şiddeti ile baş etmede Bilişsel Davranışçı terapi modeli referans alınarak

hazırlanan, Türkiye’deki kadınların, erkeğin flörtte uyguladığı fiziksel ve psikolojik şiddete yönelik kabul edici tutumlarını azaltmak için geliştirilen BDT temelli ilk psiko-eğitim programıdır. Bu çalışmadan elde edilen bulgular, hazırlanan psiko-eğitim programının kadınların erkeğin flörtte uyguladığı fiziksel ve psikolojik şiddetine yönelik tutumları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu araştırmadan elde edilen bulguların kadınların, erkeğin flörtte uyguladığı fiziksel ve psikolojik şiddete yönelik tutumlarını değiştirmede Bilişsel Davranışçı Terapi temelli psiko-eğitim programının kullanışlı olduğunu göstermektedir. Bunda deney grubundan ayrılan bir üye hariç diğerlerinin oturumlara düzenli katılmasının rolü olduğu düşünülmektedir. Ayrıca deney grubundaki üyelerin liderin verdiği ev ödevlerini yapma motivasyonlarının da etkisi olduğu söylenebilir. Dahası son oturumda üyelerin gruptan ayrılmak istememeleri ve grubun bir parçası olmaktan memnuniyet duyduklarını ifade etmeleri, Yalom’un (2018) belirttiği iyileştirici faktörlerden grup bağlılığının oluştuğunu göstermektedir. Liderin ise her oturumun başında bir önceki oturumda verilen ev ödevlerine yeterince zaman ayırması, kendisini ifade etmekte zorlanan üyeler için rol yapma tekniğinden yararlanmasının payı olduğu düşünülmektedir. Çünkü rol yapma, katılımcıların terapi anına odaklanmalarını ve grup üyeleriyle etkileşim kurmalarını sağlarken, kendisini yeterince ifade edemeyen bireylerin diğer grup üyeleriyle etkileşim kurarak kendilerini ifade etmelerini kolaylaştırmaktadır (Corey ve diğerleri, 2010). Bu araştırmadan elde edilen bulguların alan yazındaki boşluğun doldurulmasına katkı sağlayacağı gibi uygulamacıları bu konuda cesaretlendireceği umulmaktadır. Ancak bu araştırma bazı sınırlılıklar içermektedir.

Bu araştırma deney ve kontrol gruplu; ön test ve son test ölçümlü deneysel tasarıma sahip olduğu için plasebo grubunun yer almaması ve izleme ölçümlerinin yapılmaması, bu araştırmanın ilk sınırlılığıdır. Bu nedenle gelecekte yapılacak çalışmalarda psiko-eğitim programının etkisini test ederken izleme çalışmalarına yer verilmesi ve plasebo grubunun oluşturulması önerilmektedir. Çünkü bazı davranışlar herhangi bir müdahale olmaksızın kendiliğinden de kaybolabilir (Solso & Johnson, 2005). Bu araştırmanın örneklemini kadınların oluşturması, bir diğer sınırlılıktır. Bu nedenle bu çalışmadan elde edilen bulguların genellenebilirliği konusunda dikkatli olunmalıdır. Araştırmacıların erkeklerin de dahil olduğu deneysel çalışmaları planlamaları ve erkeklerin flört şiddetine yönelik tutumları üzerindeki etkisini test edecekleri psiko-eğitim programları geliştirmeleri önerilmektedir.

Bu araştırma kapsamında geliştirilen psiko-eğitim programının Bilişsel Davranışçı Terapi modeline dayanması diğer bir sınırlılıktır. Bu nedenle farklı psikolojik danışma kuramlarına dayalı geliştirilecek psiko-eğitim programlarının flört şiddetine yönelik tutumları değiştirmede etkisini test edecek araştırmalar planlanabilir. Ayrıca bu çalışmada sekiz oturumluk psiko-eğitim programının etkisinin test edilmesi bir başka sınırlılıktır. Gelecekte bireysel ya da grupla psikolojik danışma uygulamalarının, flört şiddetine yönelik tutumlar üzerindeki etkisini test edecek ya da karşılaştıracak araştırmalar planlanabilir. Bu araştırmada elde edilen bulguların, nicel verilere dayanması da bir diğer sınırlılıktır. Bu nedenle gelecekte Bilişsel Davranışçı Terapi temelli psiko-eğitim programının kadınların, erkeğin flörtte uyguladığı fiziksel ve psikolojik şiddete yönelik tutumlarını değiştirmede etkisini test ederken nitel verilerin nicel verileri destekleyip desteklemediğini ortaya koyan karma desenli araştırmalar yapılması önerilmektedir.

Kadınların şiddetle baş etmede başvurduğu yolların kültürel öğelerden etkilendiği, şiddeti kabullenme tutumlarının değiştiği ve kendi haklarını farklı yollarla savundukları görülmektedir (Rabin ve diğerleri, 1999; Lettiere & Nakano, 2011). Bu çalışma kadınların flört şiddetine yönelik tutumlarının değiştirmeye odaklandığı için Türk kültürünün kadınların flört şiddetiyle baş etmelerinde nasıl rol oynadığı hakkında bilgi vermemektedir. Ayrıca kendi haklarını nasıl savundukları ve şiddeti kabullenme tutumlarının düzeyini ortaya koymamaktadır. Bu nedenle gelecekte, kadınların flört şiddeti ile baş ederken Türk kültür yapısının rolünü ve kadınların kendi haklarını nasıl savunduklarını ortaya çıkarak nitel araştırmaların; flört şiddetini kabullenme düzeylerini betimleyecek nicel araştırmalar yapılması önerilmektedir.

Yazarların Beyanı

Araştırmacıların katkı oranı beyanı: Araştırmacılardan Mehmet Latif CANDEMİR'in doktora dersi kapsamında Dr. Öğr. Üyesi Yağmur ULUSOY DOĞMUŞ'un süpervizörlüğünde "Grup Rehberliği Programlarının Geliştirilmesi ve Uygulanması" dersi kapsamında geliştirilen psikoeğitim programını uygulamıştır. Uygulanan program sonucunda Dr. Öğr. Üyesi Yağmur ULUSOY DOĞMUŞ'un rehberliğinde makale çalışması gerçekleştirilmiştir.

Etik Kurul Kararı: Muş Alparslan Üniversitesi Etik Kurulu Bulanık Meslek Yüksekokulu Müdürlüğünün 02.09.2022 tarihli ve 61326 sayılı yazısı ile kabul edilmiş ve Mehmet Latif CANDEMİR'in sorumlu araştırmacı olduğu "Flört şiddetini önleme psiko-eğitim programının flört şiddetine yönelik tutumlar üzerindeki etkisi" adlı nicel çalışması Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından uygun görülmüştür.

Çatışma beyanı: "Flört Şiddetini Önleme Psikoeğitim Programının Flört Şiddetine Yönelik Tutumlar Üzerindeki Etkisi" isimli makalemiz ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur ve yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek ve teşekkür: Psikoeğitim grubu oturumlarını gerçekleştirme sürecinde gereken destekleri sağlayan Muş Alparslan Üniversitesi Bulanık Meslek Yüksekokuluna teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Adler-Baeder, F., Kerpelman, J. L., Schramm, D. G., Higginbotham, B., & Paulk, A. (2007). The impact of relationship education on adolescents of diverse backgrounds. *Family Relations*, 56(3), 291-303. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2007.00460.x>
- Akan, Y. & Kıran, B. (2017). Erkeklerin şiddete maruz kalma ve şiddet uygulama yaşantıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 2(2), 47-71.
- Alegria-Flores, K., Raker, K., Pleasants, R. K., Weaver, M. A., & Weinberger, M. (2017). Preventing interpersonal violence on college campuses: The effect of one act training on bystander intervention. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(7), 1103-1126. <https://doi.org/10.1177/0886260515587666>.
- Antle, B. F., Sullivan, D. J., Dryden, A., Karam, E. A., & Barbee, A. P. (2011). Healthy relationship education for dating violence prevention among high-risk youth. *Children and Youth Services Review*, 33(1), 173-179. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.08.031>
- Avery-Leaf, S., Cascardi, M., O'Leary, K. D., & Cano, A. (1997). Efficacy of a dating violence prevention program on attitudes justifying aggression. *Journal of Adolescent Health*, 21(1), 11-17. [https://doi.org/10.1016/S1054-139X\(96\)00309-6](https://doi.org/10.1016/S1054-139X(96)00309-6)
- Avşar Baldan, B., & Akış, N. (2017). Flört şiddeti. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi*, 43(1), 41-44.
- Ball, B., Kerig, P. K., & Rosenbluth, P. (2009). "Like a family but better because you can actually trust each other": The expect respect dating violence prevention program for at-risk youth. *Health Promotion Practice*, 10(1), 45-58. <https://doi.org/10.1177/1524839908322115>
- Ball, B., Tharp, A. T., Noonan, R. K., Valle, L. A., Hamburger, M. E., & Rosenbluth, B. (2012). Expect respect support groups preliminary evaluation of a dating violence prevention program for at-risk youth. *Violence against Women*, 18(7), 746-762.
- Barnett, O.W., Miller-Perrin, C. L., & Perrin, R. D. (1997). *Family violence across the lifespan: An introduction*. Sage.
- Beck, J. S. (2011). *Cognitive behavior therapy: Basics and beyond*. (2nd ed.). Guilford Press. <https://doi.org/10.18060/21202>
- Bisson, J. I., Ehlers, A., Matthews, R., Pilling, S., Richards, D., & Turner, S. (2007). Psychological treatments for chronic post-traumatic stress disorder: Systematic review and meta-analysis. *British Journal of Psychiatry*, 190, 97-104. <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.106.021402>.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (12. Baskı). Pegem Akademi.
- Carlson, C. N. (2003). Invisible victims: Holding the educational system liable for teen dating violence at school. *Harvard Women's Law Journal*, 26, 351-93. <https://doi.org/10.1177/1362480606063136>
- Centers for Disease Control and Prevention (CDC). (2006). Physical dating violence among high school students: United States. *Morbidity and Mortality Weekly Report*, 55(19), 532-535.
- Centers for Disease Control and Prevention (CDC). (2008). *Teen Dating Violence: Fact Sheet*. <https://stacks.cdc.gov/view/cdc/12373>
- Christensen, L., Jonhson, R. B., & Turner, L. (2014). *Research methods, desing and analysis, global edition* (12th ed.). Pearson.

- Coker, A. L., Bush, H. M., Cook-Craig, P. G., DeGue, S. A., Clear, E. R., Brancato, C. J., ... & Recktenwald, E. A. (2017). RCT testing bystander effectiveness to reduce violence. *American Journal of Preventive Medicine*, 52(5), 566-578. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2017.01.020>.
- Colorado Revised Statutes. (2016). "Offense" defined- offenses classified- common-law crimes abolished. <https://leg.colorado.gov/sites/default/files/images/olls/crs2016-title-18.pdf>
- Corey, M.S., Corey, G., & Corey, C. (2010). *Groups: Process and practice* (8th ed.). Brooks/Cole.
- Cortés, L., Bringas, C., Rodríguez-Franco, L., Flores, M., Ramiro, T., & Rodríguez, F. J. (2014). Unperceived dating violence among Mexican students. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 14, 39-47. [https://doi.org/10.1016/S1697-2600\(14\)70035-3](https://doi.org/10.1016/S1697-2600(14)70035-3)
- Crespo, M., & Arinero, M. (2010). Assessment of the efficacy of a psychological treatment for women victims of violence by their intimate male partner. *The Spanish Journal of Psychology*, 13(2), 849-863. <https://doi.org/10.1017/s113874160000250x>
- Çakır Koçak, Y., & Öztürk Can, H. (2019). Flört şiddeti: Tanımı, sınıflaması ve değerlendirmesi. Özbaşaran, F. (Ed.) *Toplumsal Cinsiyet ve Kadın* içinde (ss.43-53). Türkiye Klinikleri.
- De los Angeles Cruz-Almanza, M., Gaona-Márquez, L., & Sánchez-Sosa, J. J. (2006). Empowering women abused by their problem drinker spouses: Effects of a cognitive-behavioral intervention. *Salud Mental*, 29(5), 25-31.
- Dobson, D., & Dobson, K. S. (2018). *Evidence-based practice of cognitive-behavioral therapy*. (2nd ed.). Guilford Press.
- Ehlers, A., & Clark, D. M. (2000). A cognitive model of posttraumatic stress disorder. *Behaviour Research and Therapy*, 38, 319-345. [https://doi.org/10.1016/s0005-7967\(99\)00123-0](https://doi.org/10.1016/s0005-7967(99)00123-0).
- Fidan, F., & Yeşil, Y. (2018). Nedenleri ve sonuçları itibariyle flört Şiddeti. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilim Dergisi*, 4(1), 16-24.
- Field, A., & Hole, G. (2019). *Araştırma nasıl tasarlanır ve raporlaştırılır* (Çev. A. Özer, Ed. & Trans.). Anı Yayıncılık.
- Finley, L. L. (2011). Dating violence. In L. L. Finley (Ed.) *Encyclopedia of School Crime and Violence* içinde (ss.130-132). Santa Barbara: ABC-CLIO. <http://doi.org/10.16992/ASOS.15167>
- Foshee, V. A., Bauman, K. E., Ennett, S. T., Suchindran, C., Benefield, T., & Linder, G. F. (2005). Assessing the effects of the dating violence prevention program "Safe Dates" using random coefficient regression modeling. *Prevention Science*, 6(3), 245-258. <http://doi.org/10.1007/s11121-005-0007-0>.
- Gelles, R. J., & Straus, M. A. (1988). *Intimate violence*. Simon & Schuster.
- Göz, E. & Dokuzcan, D. A. (2022). Üniversite öğrencilerinin interaktif flört şiddeti eğitimi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(3), 495-502. <https://doi.org/10.53424/balikesirsd.1053845>.
- Gözütok, D., Karacaoğlu, C., & Er, O. (2007). Çocuklar evde de okulda da dövülüyor. A. Solak (Ed.) *Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu* içinde(ss.133-149). Hegem.
- Halpern, C. T., Oslak, M. L., Young, S., Martin, S. L. Martin, & Kupper, L. L. (2001). Partner violence among adolescents in opposite-sex romantic relationships: Findings from the national longitudinal study of adolescent health. *American Journal of Public Health* 91(10), 1679-1685. <https://doi.org/10.2105/ajph.91.10.1679>
- Henton, J., Koval, J., Lloyd, S., & Christopher, S. (1983). Romance and violence in dating relationships. *Journal of Family Issues*, 4(3), 467-482. <https://doi.org/10.1177/019251383004003004>
- Hines, D. A., & Saudino, K. J. (2003). Gender differences in psychological, physical, and sexual aggression among college students using the Revised Conflict Tactics Scales. *Violence and Victims*, 18(2), 197-217. <https://doi.org/10.1891/vivi.2003.18.2.197>.
- Howard, D. E., & Wang, M. (2003). Risk profiles of adolescent girls who were victims of dating violence. *Adolescence*, 38, 1-14.
- Iverson, K. M., Gradus, J. L., Resick, P. A., Suvak, M. K., Smith, K. F., & Monson, C. M. (2011). Cognitive-behavioral therapy for PTSD and depression symptoms reduces risk for future intimate partner violence among interpersonal trauma survivors. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 79(2), 193-202. <https://doi.org/10.1037/a0022512>.
- Jaycox, L. H., McCaffrey, D., Eiseman, B., Aronoff, J., Shelley, G. A., Collins, R. L., & Marshall, G. N. (2006). Impact of a school-based dating violence prevention program among Latino teens: Randomized controlled effectiveness trial. *Journal of Adolescent Health*, 39(5), 694-704. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2006.05.002>
- Jennings, W. G., Okeem, C., Piquero, A. R., Sellers, C. S., Theobald, D., & Farrington, D. P. (2017). Dating and intimate partner violence among young persons ages 15-30: Evidence from a systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 33, 107-125. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2017.01.007>
- Johnson, D. M., Zlotnick, C., & Perez, S. (2011). Cognitive behavioral treatment of PTSD in residents of battered women's shelters: Results of a randomized clinical trial. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 79(4), 542-551. <https://doi.org/10.1037/a0023822>.
- Josephson, W. L., & Proulx, J. B. (2008). Violence in young adolescents' relationships: A path model. *Journal of Interpersonal Violence*, 23(2), 189-208. <https://doi.org/10.1177/0886260507309340>

- Karal, D. (2011). Korkmadan öğrenmek: Okul ve okul çevresi güvenliği hakkında rapor. Rapor No:11-6. Uşak: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Sosyal Araştırmalar Merkezi. <https://docplayer.biz.tr/13646804-Korkmadan-ogrenmek-okul-ve-okul-cevresi-guvenligi.html>
- Kerpelman, J. (2010). *The youth build USA evaluation study of love notes. Making relationships work for young adults and young parents.* <https://www.dibbleinstitute.org/Documents/YBUSA-Love-Notes-Evaluation-report-2010.pdf>
- Krantz, G., & Garcia-Moreno, C. (2005). Violence against women. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 59(10), 818-821. <https://doi.org/10.1136/jech.2004.022756>
- Krug, Etienne G., Dahlberg, Linda L., Mercy, James A., Zwi, Anthony B., Lozano, Rafael. et al. (2002). *World report on violence and health.* World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42495>
- Kuffel, S. W., & Katz, J. (2002). Preventing physical, psychological, and sexual aggression in college dating relationships. *Journal of Primary Prevention*, 22(4), 361-374. <https://doi.org/10.1023/A:1015275506306>
- Lettiere, A. ve Nakano, A. M. S. (2011). Domestic violence: possibilities and limitations in coping. *Rev. Latino-Am. Enfargem*, 19(6), 1421-8.
- Lewis, S. F., & Fremouw, W. (2001). Dating violence: A critical review of the literature. *Clinical Psychology Review*, 21(1), 105-127. [https://doi.org/10.1016/S0272-7358\(99\)00042-2](https://doi.org/10.1016/S0272-7358(99)00042-2)
- Locmic, M., Opic, S., & Bilic, V. (2013). Violence against teachers- rule or exception. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education*, 1(2), 6-15.
- McManus, S., Walby, S., Capelas Barbosa, E., Appleby, L., Traolach, B., Bebbington, P. E., Cook, A. E., & Knipe, D. (2022). Intimate partner violence, suicidality, and self-harm: a probability sample survey of the general population in England. *Lancet Psychiatry*, 9, 574-83. [https://doi.org/10.1016/s2215-0366\(22\)00151-1](https://doi.org/10.1016/s2215-0366(22)00151-1)
- Meyer, H., & Stein, N. (2004). Relationship violence prevention education in schools: What's working, what's getting in the way, and what are some future directions. *American Journal of Health Education*, 35(4), 198-204. <http://doi.org/10.1080/19325037.2004.10603642>
- Mihçioğur S., & Akın, A. (2015). Flört şiddeti- "Şiddet'li sevgi". *Sağlık ve Toplum*, 25(2), 9-15.
- Miller, S., Williams, J., Cutbush, S., Gibbs, D., Clinton-Sherrod, M., & Jones, S. (2015). Evaluation of the Start Strong initiative: Preventing teen dating violence and promoting healthy relationships among middle school students. *Journal of Adolescent Health*, 56(2), 14-19. <http://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2014.11.003>
- Mulawa, M., Kajula, L.J., Yamanis, T.J., Balvanz, P., Kilonzo, M.N., & Maman, S. (2018). Perpetration and victimization of intimate partner violence among young men and women in Dar Es Salaam, Tanzania. *Journal of Interpersonal Violence*, 33(16), 2486- 2511. <https://doi.org/10.1177/0886260515625910>
- Murphy, C. M., & Hoover, S. A. (1999). Measuring emotional abuse in dating relationships as a multifactorial construct. *Violence and Victims*, 14(1), 39-53. <http://dx.doi.org/10.1891/0886-6708.14.1.39>
- Murray, J. (2013). *But I love him: Protecting your teen daughter from controlling, abusive dating relationships.* Harper Collins Publishers.
- Ntinapogias, A. Petroulaki, K., & Tsigoti, A. (2011). *Booklet 1: Master package & how to develop your own "GEAR against IPV" national package.* European Anti-Violence Network.
- O'Leary, K. D., Woodin, E. M., & Fritz, P. A. (2006). Can we prevent the hitting? Recommendations for preventing intimate partner violence between young adults. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 13(3-4), 121-178. <https://doi.org/10.1037/11880-008>
- Offenhauer, P., & Buchalter, A. (2011). *Teen dating violence: A literature review and annotated bibliography.* U.S. Department of Justice.
- Özdere, M., & Kürtül, N. (2018). Flört şiddeti eğitiminin üniversite öğrencilerinin flört şiddetine ilişkin tutumlarına etkisi. *Social Science Development Journal*, 3, 123-136. <http://dx.doi.org/10.31567/ssd.46>
- Öztürk, N., Karabulut, M., & Sertoğlu, E. (2018). *Gençlerle güvenli ilişkiler üzerine çalışmak: eğitimciler ve danışmanlar için el kitabı* (2. Baskı). Punto Baskı Çözümleri.
- Pearson, M. (2009). *Love U2: Getting smarter about relationships.* The Dibble Institute for Marriage Education.
- Perangin-Angin, S., Wijono, S., & Hunga, A.I.R. (2021). Applying cognitive-behavioral therapy to help survivors of dating violence: A pilot study. *Jurnal Psikologi*, 48(1), 41-61. <https://doi.org/10.22146/jpsi.56023>
- Polat, O. (2016). Şiddet (Violence). *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 15-34.
- Price, E. L., Byers, E. S. & The Dating Violence Research Team. (1999). The attitudes towards dating violence scales: development and initial validation. *Journal of Family Violence*, 14(4), 351-375. <https://doi.org/10.1023/A:1022830114772>
- Rabin, B., Markus, E., & Voghera, N. (1999). A comparative study of Jewish and Arab battered women presenting in the emergency room of a general hospital. *Social Work in Health Care*, 29(2), 69-84. https://doi.org/10.1300/J010v29n02_04

- Resick, P. A. & Schnicke, M. K. (1992). Cognitive processing therapy for sexual assault victims. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 60(5), 748-756. <https://doi.org/10.1037//0022-006x.60.5.748>
- Riojas, N. G., & Cisneros, B. E. C. (2013). Intervencion centrada en soluciones-cognitivo conductual en un caso de violencia en el noviazgo. *Revista Electronica de Psicologia Iztacala*, 16(2), 476-503.
- Rizzo, C. J., Joppa, M., Barker, D., Collibee, C., Zlotnick, C., & Brown, L. K. (2018). Project date SMART: a dating violence (DV) and sexual risk prevention program for adolescent girls with prior DV exposure. *Prevention Science*, 19(4), 416-426. <https://doi.org/10.1007/s11121-018-0871-z>
- Robson, C. (2015). Bilimsel araştırma yöntemleri/ gerçek dünya Araştırması. Çinkır, Ş. ve Demirkasımoğlu, N. (Ed.) *Sabit Desenler içinde* (ss.97-157). Anı Yayıncılık.
- Rosen, K. H., & Bezold, A. (1996). Dating violence and prevention: A didactic support group for young women. *Journal of Counseling & Development*, 74(5), 521-525. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.1996.tb01904.x>
- Rubio-Garay, F., López-González, M. A., Carrasco, M. A., & Amor, P. J. (2017). Prevalencia de la violencia en el noviazgo: Una revisión sistemática. *Papeles del Psicólogo*, 38(2), 135-147. <https://doi.org/10.23923/pap.psicol2017.2831>
- Saltzman, L. E., Fanslow, J. L., McMahon, P. M., & Shelley, G. A. (1999). *Intimate partner violence surveillance: Uniform definitions and recommended data elements*. Centers for Disease Control and Prevention.
- Sánchez-Jiménez, V., Muñoz-Fernández, N., & Ortega-Rivera, J. (2018). Efficacy evaluation of "Dat-e Adolescence": A dating violence prevention program in Spain. *PLoS ONE*, 13(10), e0205802. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0205802>
- Saraç, H. (2022). *Genç yetişkinlerin flört ilişkilerinde şiddeti önlemeye yönelik geliştirilen psikoeğitim programının etkililiğinin değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Schwartz, J. P., Magee, M. M., Griffin, L. D., & Dupuis, C. W. (2004). Effects of a group preventive intervention on risk and protective factors related to dating violence. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, 8(3), 221-231. <https://doi.org/10.1037/1089-2699.8.3.221>
- Set, Z. (2020). Flört şiddeti: Bir gözden geçirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12(4), 444-454. <http://doi.org/10.18863/pgy.674468>
- Solso, R. L., & Johnson, H. H. (2005). *Psikolojide deneysel yöntemlere giriş: Vaka yaklaşımı*. Ayşe Ayçiçeği Dinn (Çev.). Bilge Kültür Sanat.
- Stader, D. L. (2011) Dating violence. *The Clearing House: A Journal Of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 84(4), 139-143. <http://doi.org/10.1080/00098655.2011.564980>
- Straus, M.A. (2004, September). Cross cultural reliability and validity of the revised Conflict Tactics scales. Paper to be presented at the XVI World Meeting of the International Society for Research on Aggression, Santorini, Greece. <http://doi.org/10.1177/1069397104269543>
- Sugarman, D. B., & Hotaling, G. T. (1989). Violent men in intimate relationships: An analysis or risk markers. *J. Appl. Soc. Psychol.*, 19, 1034-1048. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.1989.tb01237.x>
- Şimşek, G. F., & Kavas, A. B. (2018). Flört şiddetine yönelik tutum, toplumsal cinsiyet ve benlik saygısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Gür, M, Güneş, M. Ş., Bilen, Ö. (Ed.), *Aile eksenli şiddetten sosyal travmalara içinde* (ss.158-172). HEGEM Yayınları.
- Tabachnick, B.G., & Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.
- Taylor, B. G., Stein, N. D., Mumford, E. A., & Woods, D. (2013). Shifting boundaries: An experimental evaluation of a dating violence prevention program in middle schools. *Prevention Science*, 14(1), 64-76. <https://doi.org/10.1007/s11121-012-0293-2>
- Toplu-Demirtaş, E., Hatipoğlu-Sümer, Z., & Fincham, F. (2017). Intimate partner violence in Turkey: The Turkish Intimate Partner Violence Attitude Scale-Revised. *Journal of Family Violence*, 32, 349-356. <https://doi.org/10.1007/s10896-016-9852-9>
- Trabold, N., McMahon, J., Alsobrooks, S., Whitney, S., & Mittal, M. (2018). A systematic review of intimate partner violence interventions: State of the field and implications for practitioners. *Trauma, Violence, and Abuse*, 21(2), 311-325. <https://doi.org/10.1177/1524838018767934>
- Üstünel, A. Ö. (2020). A feminist approach to dating violence prevention: Creating change towards safety, equality and mutuality. *Feminism & Psychology*, 30, 143-164. <https://doi.org/10.1177/0959353519882462>
- Vagi, K.J., Olsen, E.O., Basile, K.C., Vivolo-Kantor, A.M. (2015). Teen dating violence (physical and sexual) among us high school students. Findings from the 2013 National Youth Risk Behavior Survey. *JAMA Pediatrics*, 169(5), 474-482. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2014.3577>
- Villafaña, A., Jiménez, M., Capellas, M., & Collazo, S. (2010). Un modelo de consejería grupal para estudiantes impactadas por la violencia. *Revista de Ciencias Sociales*, 126-127, 45-58. <https://doi.org/10.15517/rcs.v0i126-127.14896>
- Wolfe, D. A., Crooks, C., Jaffe, P., Chiodo, D., Hughes, R., Ellis, W., Stitt, L., & Donner, A. (2009). A school-based program to prevent adolescent dating violence: a cluster randomized trial. *Arch Pediatr Adolesc Med*, 163(8), 692-699. <http://doi.org/10.1001/archpediatrics.2009.69>

- World Health Organization. (2002). *World report on violence and health Summary: 2002*. <https://www.who.int/publications/i/item/9241545615>.
- Yalom, I. D. (2018). *Kısa süreli grup terapileri*. Pegasus Yayınları.
- Yalom, I. D., & Leszcz, M. (2005). *The theory and practice of group psychotherapy* (5th ed.). Basic Books/Hachette Book Group.
- Yanez-Peñúñuri, L.Y., Martínez-Gómez, J.A., & Rey-Anaconda, C.A. (2019). Terapötik mağdurlar ve failler için müdahale flört şiddeti: Sistematik bir inceleme. *Revista Iberoamericana de Psicología y Salud*, 10(2), 107-121. <https://doi.org/10.23923/j.yirtklar.2019.02.029>
- Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. Guilford Press.
- Yumuşak, A., & Şahin, R. (2014). Flörtte Şiddete Yönelik Tutum Ölçeklerinin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(49), 233-252. <https://doi.org/10.17755/esosder.55295>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Cognitive behavioral therapy-based psycho-education programs are seen to be effective in reducing the clinical symptoms such as depression, low self-esteem, anxiety, despair, suicidal thoughts, etc. experienced by women exposed to dating violence survived afterwards (Bisson et al., 2007; Iverson et al., 2011; Resick et al., 2000); altering the fundamental beliefs and misconceptions that depend on their experiences (Trabold et al., 2018); increasing their level of self-esteem and reducing their negative beliefs (Perangin-Angin et al., 2019); focusing on the present and reducing the risk of re-violence in the future dating relationship (Johnson et al., 2011). These findings suggest that women who are more exposed to dating violence need interventions that improve their ability to cope with violence while being exposed before and after, and that cognitive behavioral therapy-based psycho-programs may be effective in meeting this need. It is understood that these programs provide a way of recognizing, changing and dealing with improper thinking about dating violence, as well as enhancing the self-esteem of women and making it easier to be wary of potential future violence. One can posit that the psycho-educational programs developed to deal with dating violence will also have a preventative role. Studies suggest that early intervention is important to deal with when dating violence is encountered (Martinez & Rey, 2014; Sanchez-Jimenez et al., 2018; Wolfe et al., 2009). For this reason, it is thought that it is important for young women who are not yet married and flirting to participate in psycho-educational programs designed to deal with the violence of flirting, and to test the effects of these programs. Interventions on attitudes are considered important in preventing the presence of dating violence (Antle et al., 2011; Foshee et al., 2005; Josephson & Proulx, 2008). This study was designed to examine the effect of a cognitive behavioral-based psycho-education program on attitudes towards dating violence.

Method

In this study, experimental and control groups were used along with quasi-experimental pattern with pre-test and final test-measurement to investigate the effects of the psycho-education program which was developed by researchers on the attitudes of young women to dating violence. The study involved female university students who had a university education, dating experience, or had previously experienced a dating relationship. The 115 female college students aged 18-24 were given "The Attitudes Towards Male Physical Dating Violence Scale" and "The Attitude Towards Male Psychological Dating Violence Scale" out of Attitudes Towards Dating Violence Scales. The establishment of a psycho-education group to prevent dating violence was announced, and contact information was provided for those who volunteered to participate in the study. Criterion sampling phenomenology was referenced from the purposeful sampling methods when creating a study group (Büyüköztürk, 2012). This is set as inclusive criteria by which experiments and control group members may be included, not in any psychological assistance process, not having a psychiatric diagnosis, being in flirtation, or having had previous dating experience. Of the 26 female students, 13 were assigned to the experiment and 13 to the control group through the unelected appointment. Preliminary test measurements of the experimental and control group were taken, and after statistical operations on the data achieved, the group was looked to see if they were similar. All members of the experimental group have been previewed prior to the experimental process, providing detailed information on where to perform the application, how long to run, how to form a group. After all members of the experimental group signed the Informed Consent Form, a psycho-training program to prevent dating violence was implemented. The psycho-training program sessions were held once a week for between 45 and 60 minutes, with six sessions held face-to-face and two sessions held online in total eight sessions.

Results

The group's impact on the score averages received from AMDV-Phys is significant. There is also a significant difference between the preliminary test and the final score averages from AMDV-Phys, regardless of which group members are in. In other words, the main effect of the measurement is significant regarding the difference between the AMDV-Phys preliminary and final test score averages. It is understood that the attitudes of members of the experimental and control groups towards the physical violence of men in dating

varies from pre to post experimental process, and that the psycho-educational program was instrumental in reducing the attitudes of members in the experimental group to the physical violence the male practices. Furthermore, the group's overall impact on the score averages received from the AMDV-Psyc is significant. A meaningful difference has also been found between the pre-test and final score averages received from the AMDV-Psyc, regardless of which group members are in. It is understood that the experimental procedure differed from pre to post experiment and that the applied psycho-education program was instrumental in reducing attitudes towards psychological violence that members of the experimental group administered by the male.

Conclusion

Developed in reference to the cognitive behavioral therapy model, the psycho-education programs for preventing dating violence are frequently targeted at adolescents (Adler-Baeder et al., 2007; Antle et al., 2011; Avery-Leaf et al., 1997; Ball et al., 2009; Ball et al., 2012; Jaycox et al., 2006; Kerpelman, 2010; Pearson, 2004); studies for college students appear to be limited (Ntinapogias et al., 2011; Özdere & Kürtül, 2017; Toplu-Demirtaş et al., 2013). In addition, many studies have found that dating relationships are concentrated during adolescence, when new relationships are under way, and that our country's intervention programs for dating violence have accelerated in recent years, although they focus on the issues of recognizing the intensity of dating, understanding the kinds of dating violence, recognizing gender roles, and so forth. This is thus the first study to test the influence of a cognitive behavioral therapy-based psycho-education program on attitudes towards dating violence, developed for university student women living in Turkey. The current finding suggests that the psycho-education program, based on the Cognitive Behavior therapy model for dealing with dating violence, is also effective in altering attitudes.